

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001304

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 18-04-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Прокопів Леся Миколаївна

2. Lesia Prokopiv

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7055-9956

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 09-06-2025

Спеціальність за освітою: Філологія

Місце роботи здобувача: Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти "Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна" Івано-Франківська філія

Код за ЄДРПОУ: 25790368

Місцезнаходження: наб. ім. В.Стефаніка, 42 а, Івано-Франківськ, 76010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8552

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17.01.03.03

Тема дисертації:

1. Вербалізація контрарних міжособистісних відносин в українській постмодерній картині світу
2. Verbalisation of Contrastive Interpersonal Relations in the Ukrainian Postmodern Picture of the World

Реферат:

1. Прокопів Л. М. Вербалізація контрарних міжособистісних відносин в українській постмодерній картині світу. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, 2025. 179 с. Сучасні соціолінгвістичні, лінгвокультурологічні, когнітивні напрями у вивченні вербалізації контрарних міжособистісних відносин зумовили актуальність узагальнення і потреби систематизації маркерів контрарності у мовних картинах світу художніх персонажів постмодерної прози. Наукові здобутки гуманітаристики на сьогодні уможливили опис вербальних контрарних маркерів в певних мовленнево-культурних сценаріях. Мета цього дисертаційного дослідження – представити феномен

контрарності крізь вербалізацію міжособистісних відносин у мовній картині світу персонажів постмодерних художніх текстів. Досягненню цієї мети передувала низка завдань, які вирішує здобувачка: 1) дослідити теоретичні засади, специфіку, історію вивчення проблеми контрарності в мовній картині світу художнього персонажа, визначити сутнісну природу засобів і механізмів її омовлення; 2) проаналізувати низку художніх текстів кінця початку XXI століття з метою відбору засобів авторського мовлення й мовлення героїв, які виступають маркерами контрарності у мовних картинах світу; 3) уточнити типологію міжособистісних відносин, що маркуються вітчизняними авторами проаналізованих текстів і систематизувати структурно, прагматично і семантично різноманітні засоби вербалізації контрарності, контрадикторності у художніх творах; 4) окреслити шляхи взаємодії вербальних і невербальних маркерів контрарності із суміжними категоріями мови й мовлення в літературно-художньому дискурсі; 5) визначити доміанти контрарності в авторському художньому мовленні початку XXI століття. Об'єкт вивчення – засоби вираження контрарності в мовній картині світу персонажів художніх творів. Предмет дослідження – співвідношення маркерів контрарності художнього персонажа, виражених мовними засобами. Джерелом відбору матеріалу постали художні тексти XXI століття авторів (М. Матіос, Братів Капранових, Г. Вдовиченко, О. Слоньовської, І. Роздобудько, С. Пантюка, І. Карпи, Р. Іваничука, С. Жадана, М. Дочинця тощо), які цілеспрямовано працювали над реалістичним висвітленням соціально-статусних характеристик центральних і деяких другорядних персонажів за допомогою вербалізації контрарності. Наукова новизна отриманих у дисертації результатів полягає в тому, що в ній уперше зібрано та представлено як систему структурно, прагматично і семантично різноманітні маркери контрарності міжособистісних відносин у мовленні персонажів. Теоретичне значення дисертації полягає в тому, що проведене в ній дослідження різних за структурою та семантикою вербальних контрарних маркерів у мовних картинах світу художніх персонажів засвідчило, що феномен вербалізації контрарності у міжособистісних відносинах становить систему, організовану синтагматично-парадигматичними відношеннями між підсистемою соціальних статусів (синтагматичний складник) і підсистемою мовних засобів їх вираження (парадигматичний складник) з елементами епідигматичних відношень. Визначено кореляційну залежність певних груп вербальних маркерів контрарності міжособистісних відносин персонажів від дискурсивних ситуацій їх уживання та від різновидів цих статусів. Установлено індивідуальні пріоритети авторів щодо домінантного використання маркерів контрарності у проаналізованих художніх текстах, а також щодо застосування певних засобів вираження опозиції у соціально окреслених комунікативних ситуаціях. Результати дослідження висвітлено у вступі, чотирьох розділах і висновках. Результати дослідження можуть бути використані в подальших наукових розробках і навчальних програмах низки філологічних дисциплін. Нові знання про вербалізацію контрарності міжособистісних відносин художніх персонажів у постмодерній прозі покликані висвітлити когнітивні засади мовної картини світу людини у різних мовленнєво-культурних сценаріях, а також мають зацікавити виробників лінгвістичного комп'ютерного програмного забезпечення для доповнення й уточнення програм. Результати дослідження відкривають перспективу виявлення й вивчення в українській лінгвокультурі вербалізації опозиційних відношень міжособистісних стосунків художніх персонажів, взаємодії між ними. Ключові слова: контрарність, контративи, комплементативи, художній дискурс, мовна картина світу, антиномії, лексико-семантичний варіант, синтаксичний паралелізм, імплікативна модель, градація, концепт, категорія людського буття, когніція, когнітивна метафора.

2. Prokopiv L. Verbalisation of Contrastive Interpersonal Relations in the Ukrainian Postmodern Picture of the World - Qualifying scientific work in the form of a manuscript. Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in the speciality 035 Philology. Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, Kamianets-Podilskyi, 2025. 179 p. Modern sociolinguistic, linguistic-cultural, cognitive trends in the study of verbalisation of contrary interpersonal relations have led to the relevance of generalisation and the need to systematise contrastive markers in the linguistic pictures of the world of postmodern fiction characters. The scientific achievements of the humanities today have made it possible to describe verbal contrastive markers in certain linguistic and cultural scenarios. The purpose of this thesis is to present the phenomenon of contrast through the verbalisation of interpersonal relations in the linguistic pictures of the world of characters in postmodern fiction texts. The achievement of this

goal was preceded by a number of tasks that the applicant solves: 1) to investigate the theoretical foundations, specificity, history of studying the problem of contrast in the linguistic pictures of the world of a fiction character, to determine the essential nature of the means and mechanisms of its naming; 2) to analyse a number of literary texts of the late early XXIst century in order to select the means of character's verbal and character nonverbal language that act as markers of opposition in linguistic picture of the world; 3) to clarify the typology of social statuses that are purposefully marked by the domestic authors of the analysed texts and to systematise structurally, pragmatically and semantically heterogeneous means of verbalising contrast in fiction; 4) to outline the ways of interaction between verbal and non-verbal markers of contrast and related categories of language and speech in literary and artistic discourse; 5) to determine the dominants of contrast in the author's artistic language of the early XXI century. The object of study is the means of expressing contrast in the linguistic picture of the world of the characters in fiction. The subject of the study is the correlation of markers of contrast of a fictional character expressed by linguistic means. The source of the material selection is the literary texts of the XXI century by authors (M. Matios, Kapranov Brothers, H. Vdovychenko, O. Slonovska, I. Rozdobudko, S. Pantiuk, I. Karpa, R. Ivanychuk, S. Zhadan, M. Dochynets, etc.) who purposefully worked on the realistic coverage of the social and status characteristics of central and some secondary characters through the verbalisation of contrast. The scientific novelty of the results obtained in this thesis is that it is the first to collect and present as a system structurally, pragmatically and semantically heterogeneous markers of interpersonal relations contrast in the characters' speech. The theoretical significance of the thesis lies in the fact that the study of verbal contrastive markers of different structure and semantics in the linguistic picture of the world of fictional characters has shown that the phenomenon of verbalisation of contrastiveness in interpersonal relations is a system organised by syntagmatic-paradigmatic relations between the subsystem of social statuses (syntagmatic component) and the subsystem of linguistic means of their expression (paradigmatic component) with elements of paradigmatic relations. The correlation between certain groups of verbal markers of contrast in interpersonal relations of characters and discursive situations of their use and types of these statuses has been determined. The authors' individual priorities regarding the dominant use of contrastive markers in the analysed literary texts, as well as the use of certain means of expressing opposition in socially defined communicative situations, have been defined. The results of the study are presented in the introduction, four chapters and conclusion. The results of the study can be used in further scientific developments and curricula of a number of philological disciplines. New knowledge about the verbalisation of the contrast of interpersonal relations of fictional characters in postmodern prose is intended to highlight the cognitive foundations of the linguistic picture of the human world in different linguistic and cultural scenarios, and should also be of interest to manufacturers of linguistic computer software to supplement and refine their programmes. The results of the study open up the prospect of identifying and studying the verbalisation of oppositional relations of interpersonal relations of fictional characters and interaction between them in the Ukrainian linguistic culture.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Berkeshchuk I., Prokopiv L. Verbal representation of emotive concepts in the works of Volodymyr Lys. Ivan Ohienko and modern science and education. Historical and philological series. Issue XX. [Verbalna reprezentatsiia emotyvnykh kontseptosfer u khudozhnikh tvorakh Volodymyra Lysa. Ivan Ohienko i suchasna

nauka ta osvita. Seriia istorychna ta filolohichna. Vypusk XX]. Kamianets-Podilskyi, 2023.

<http://ohiienko.kpnu.edu.ua/article/view/300145>

- 2. Cognitive Metaphor LIFE/ DEATH through the prism of Vasyl Shklyar's linguistic picture of the world. Ivan Ohiienko and Modern Science and Education. Issue XIX. [Kohnityvna metafora ZhYTTIA/SMERT kriz pryzmu movnoi kartyny svitu Vasyliia Shkliara. Ivan Ohiienko i suchasna nauka ta osvita. Vypusk XIX.] 2022. P. 56-65.
- 3. Prokopiv L. Actualisation of the phenomenon of authorial synonymisation (complementarity and contrastiveness). Ivan Ohiienko and modern science and education. Issue XXI. [Aktualizatsiia yavyshcha avtorskoi synonimizatsii (komplementarnist ta kontrarnist). Ivan Ohiienko i suchasna nauka ta osvita. Vypusk XX] 2024. P. 51-58.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Беркешук Інна Степанівна

2. Inna S. Berkehchuk

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4772-7480

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Іванишин Наталія Ярославівна

2. Natalya Y. Ivanyshyn

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1835-0466

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шабат-Савка Світлана Тарасівна

2. Svitlana T. Shabat-Savka

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2658-5567

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Код за ЄДРПОУ: 02071240

Місцезнаходження: вул. Коцюбинського, буд. 2, Чернівці, 58012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ладиняк Наталія Богданівна

2. Nataliya B. Ladynyak

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3091-0772

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коваленко Наталія Дмитрівна

2. Nataliya D. Kovalenko

Кваліфікація: д.філол.н., доцент, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7810-1982

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Марчук Людмила Миколаївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Марчук Людмила Миколаївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Дмитрецька Любов Іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна